

קורס משלב עשייה חברתית בתמיכת החממה החברתית לדיור וקהילה

שם הקורס **206012**

מגורים והעיר: מחקר אדריכלי ואתנוגרפי של דירות Airbnb בחיפה

שם המרצה
ד"ר יעל אלואיל

ארכיטקטורה, סמינר מוסמכים פתוח להסמכה. 3 נקודות זכות.

ימי חמישי 30: 11-30: 8 סמסטר אביב.

מבנה המפגשים בקורס:

הקורס יכלול 6 מפגשים עיוניים שיתקיימו בטכניון (אחת לשבועיים),
ו-3 סיורים מובנים (בעריית חיפה ובאתרים בעיר).

ארבעה מפגשים (לפחות) יוקדשו למחקר עצמאי של הסטודנטים באתרי החקירה, בזמנם החופשי.

[בסה"כ 9 מפגשים מתוך 13 הם מפגשים מובנים (עיוניים ומחקריים), ו-4 מפגשים עצמאיים באתרי החקירה]

התכנים הנלמדים בקורס

מתוך הנחת היסוד של החממה החברתית לדיור וקהילה כי תפקידנו כמתכננים ואדריכלים להתוות שינוי חברתי בעולם תוך עבודה בשדה אל-מול קהילה - בוחן ומאתגר קורס זה אחד מהאתגרים הגדולים לתכנון אדריכלי ועירוני: פלטפורמות טכנולוגיות המייצרות תכנון-בפועל ללא מעורבות של גורמי תכנון. הקורס יתמקד בהסבה (זמנית או מתמשכת) של דירות מגורים למרחבי מלונאות באמצעות הפלטפורמה החברתית Airbnb, תהליך אשר נמצא בחיפה במצב ראשוני יחסית אשר מאפשר חקירה של תהליכים כלכליים, חברתיים, ופוליטיים-עירוניים.

מתוך עבודה עם הקהילות השונות המרכיבות את העיר חיפה, עם היזמים השונים המשתמשים בפלטפורמה, ועם מקבלי ההחלטות התכנוניות (נציגי הפוליטיים) בעירייה, נדון בשאלה אודות הדיור כמסגרת חברתית המגדירה אזרחות עירונית, יחסים קהילתיים וזהות מקומית - אל מול מלאי הדיור כאמצעי לייצור הון בשוק ניאוליבראלי בו כל מערכות היחסים החברתיות מתקיימות באמצעות השוק. במובן הרחב, הקורס עוסק במגורים כאתר חקירה בסוגיות של מרחב וחברה, מזינה ושוק, כוח ושינוי. במסגרת דיון זה, יציע הקורס תהליך של מחקר אדריכלי, אתנוגרפי ותכנוני אשר יאפשר לסטודנטים להתנסות במחקר שדה עם קהילה ובמחקר אדריכלי כמאתגרים תיאוריה והיסטוריוגרפיה בארכיטקטורה ותכנון ערים.

ההוראה בקורס מבוססת על: (1) קריאה ודיון בטקסטים תיאורטיים, (2) מחקר שטח קבוצתי אתנוגרפי, אדריכלי ותכנוני של האופנים בהם הסבת דירות Airbnb מהוות מהלך תכנוני בעיר חיפה, ו-(3) כתיבת מאמר מחקר משותף (בקבוצות, על בסיס חלוקה לנושאים).

מרכיב העשייה החברתית בקורס

מרכיב העשייה החברתית בקורס כולל שישה מפגשי עבודה אינטנסיביים עם תושבי חיפה המשכירים דירות באמצעות פלטפורמת Airbnb וכן עם שכנים, פעילים חברתיים וועדי שכונות, הכוללים מחקר אתנוגרפי ואדריכלי של הדירות והמבנים המושכרים במטרה להבין את האופנים בהן משפיע תהליך הכנסת דיירים מזדמנים ותיירים אל הקהילה המתגוררת בו וכיצד היא מעצבת ומתעצבת באמצעותו.

בנוסף, יחקרו הסטודנטים את תגובת המערך העירוני התכנוני והתב"עי למהלך התכנוני שנוצר בשטח באמצעות הפלטפורמה, כולל שאלות של דיור מול תיירות, העיר כמשאב כלכלי, יזמות בקנה מידה קטן וסוגיות של מדיניות תכנון ברמת השכונה והעיר. הסטודנטים יראיינו את בעלי התפקידים הרלוונטיים בעיריית חיפה, כולל מתכננים ומנהיגים פוליטיים שכונתיים ועירוניים.

מטרות הקורס

מטרת הקורס לייצר תהליך מחקרי בשיתוף סטודנטים וקהילה במטרה לשלב הקניית מתודולוגיות מחקר בעבודת מחקר קונקרטי שתוצריה יוצאים בפועל מתחום האקדמיה ומיועדים לקהילה ולקהל הרחב. עמדה זו מתבטאת במחקר המתקיים בשטח, ניזון מהשטח כשדה-ידע ומקור ראשוני, ומיועד מראש לעורר דיון ציבורי (בנוסף לאקדמי).

תיאור הקשר בין התכנים הנלמדים בקורס למרכיב העשייה החברתית

שאלת המחקר של הקורס, עמה יתמודדו הסטודנטים והתושבים במהלך הסמסטר, נוגעת לאפשרות של יצירת קהילה, ולכן הקשר בין תכני הקורס והעבודה עם הקהילה הדוק וחיוני לעצם הפעילות הפדגוגית בקורס. עצם המחקר בקורס כרוך במפגש עם קהילה אשר מרקם החיים שלה עובר שינוי חברתי ותפקודי. בנוסף, מבוססת החקירה בקורס על מתודולוגיות מחקר שטח (מחקר אתנוגרפי, מחקר עירוני, חשיפת עמדות ציבוריות) המבוססות על אינטראקציה הדדית עם הקהילה.

הקהילה - מהי הקהילה/ ארגון/ גורם מחוץ לקמפוס איתו מתוכננת הפעילות ומהן התועלות

הצפויות לה כתוצאה מהפעילות

הקורס יפעל יחד עם קהילת משכירי דירות Airbnb בחיפה. תושבים אלה פועלים מתוך לחצים למקסם את ערכי הנדל"ן של דירותיהם באמצעות השכרתן לטווח קצר או מתמשך כדירות אירוח (במקום מגורים), שמשמעו שינוי בתפקוד ובאופי של המרחב העירוני. פעולה זו מבטאת את התפיסה הרווחת כיום של דיור כנדל"ן מניב – תפיסה פופולארית שהבנתה חיונית להבנת העיר העכשווית.

מנגנוני מחקר והערכה

עבודת הסטודנטים בקורס כוללת שני סוגים של תוצרים פדגוגיים: כתיבה אקדמית והשתתפות פעילה בתהליך איסוף ותיעוד מידע מחקרי אדריכלי.

הערכת הבנת הסטודנטים את החומר התיאורטי הנלמד תבחן כפי שישתקף בכתיבה של שני תרגילי כתיבה ומאמר קצר במענה לסוגיות עקרוניות העולות מהחומר.

הערכת השתתפות הסטודנטים בעבודה עם הקהילה והתובנות אותן רכשו במסגרתה אודות הקשר בין מתכננים והציבור כשיתוף פעולה בין שווים, תבחן באמצעות הערכת עבודתם המתמשכת במהלך הקורס, השתתפותם הפעילה בדיונים בכיתה, ובשיתוף הפעולה עם הקהילה.